

Svar till Nordin och Stilbs om klimatvetenskapen

Olle Häggström¹

Min granskning av Stockholmsinitiativet i förra numret av *Folkvett*² väckte en del uppmärksamhet i bloggofären redan innan den kommit i tryck. Det är därför inte någon överraskning att diskussionen fortsätter även i *Folkvett*. Ingemar Nordin³ och Peter Stilbs⁴ underkänner båda min granskning. Jag skall besvara dem i tur och ordning, men låt mig för att undanröja eventuella missförstånd först inskräpa följande. Jag är absolut inte emot att klimatvetenskapens mainstreamuppfattning diskuteras och granskas kritiskt – sådant ifrågasättande är ju i själva verket en hörnsten i det vetenskapliga förhållningssättet. Det enda jag i min *Folkvett*-artikel vänder mig emot är när diskussionen förs med pseudovetenskapliga och ohederliga argument. Tråkigt nog tvingas jag konstatera att Nordin och Stilbs nu bjuder på mer av den varan.

Nordin

Ingemar Nordin strukturerar sin text föredömligt i fyra huvudpunkter, och jag väljer att följa hans disposition.

1. I mitt påstående om vetenskaplig konsensus kring teorin om antropogen global uppvärmning lutar jag mig bl.a. mot en litteraturundersökning av Naomi Oreskes (2004). Det överväldigande resultatet av undersökningen är naturligtvis besvärande för ”klimatskeptiker”,⁵ och mycket kraft har därför lagts på att misskreditera den. Nordin inleder med ett av de vanligaste och billigaste greppen i detta sammanhang, nämligen att dra fram ett (snabbt korrigerat) korrekturfel i Oreskes originalartikel. Vidare hänvisar han till en senare litteraturstudie av Klaus-Martin Schulte (2008) som påstås visa att opinionsläget förskjutits kraftigt under tiden efter Oreskes studie. Men som jag framhöll redan i Häggström (2008b) så är Schultes argumentation intellektuellt undermålig, på så vis att han för att krysta fram exempel på vetenskapliga artiklar som avviker från den av Oreskes definierade konsensusuppfattningen tvingas till rejäla glidningar i vad denna innebär. Bland Schultes påstådda motexempel återfinns t.ex. en artikel som överhuvudtaget inte handlar om klimatet i sig, utan om hur folk uppfattar klimatfrågan. Det skamlösa tänjande av begrepp som Schulte, Benny Peiser och andra Oreskes-kritiker nödgas ta till i sina försök att motbevisa hennes konsensus-tes är i själva verket en utmärkt illustration till hur starkt hennes resultat står sig.
2. Nordin tycks hålla med mig om att det är i den peer review-granskade vetenskapliga litteraturen vi skall söka de vetenskapliga ståndpunkterna och argumenten, snarare än i populärpressen. Utmärkt så. Men när han bannar mig för att jag befattar mig med ”klimatskeptiska” texter riktade till allmänheten, istället för dito texter i den vetenskapliga litteraturen, så hade det (särskilt med tanke på punkt 1 ovan) varit bra om han bistått mig med några passande litteraturhänvisningar. Ironiskt nog är emellertid de enda referenser han i sammanhanget nämner två böcker som illustrerar det fenomen jag uppmärksammar i Häggström (2008b, s 30, not 5), nämligen att personer vars argumentation är för svag för att övertyga vetenskapssamhället ”istället [vänder sig] till den breda allmänheten i en (tyvärr alltför ofta välgrundad) förhoppning

1 Professor i matematisk statistik, Chalmers, <http://www.math.chalmers.se/~olleh/>

2 Häggström (2008b)

3 Nordin (2009)

4 Stilbs (2009)

5 Se Häggström (2008b, s 11) för en förklaring till varför jag envisas med att sätta citationstecken kring ”klimatskeptiker”.

om att denna skall vara mer godtrogen”.

3. Här koncentrerar sig Nordin på min kritik mot Ahlgrens m.fl. (2008) passage om att ”den globala uppvärmningen är ett resultat av att man i dessa modeller förutsätter att temperaturen ska följa den atmosfäriska koldioxidhalten trots att alla tillgängliga observationer visar att det förhåller sig precis tvärtom: koldioxiden följer temperaturen”.⁶ Nordin sammanfattar min kritik i att ”det är ett tankefel att tro att de förindustriella faktorerna fortfarande är grunden för dagens globala uppvärmning”. Detta är en grov förvrängning av mitt argument. Det är inte ett tankefel i sig att tro något sådant – huruvida tankefel föreligger eller inte beror naturligtvis på vilket stöd man har för sin tro. Det tankefel jag talar om är det implicita argument som Ahlgren m.fl. söker narra sina läsare med, nämligen att ett orsakssamband som påvisats dominera i förhistorisk tid *automatiskt* måste dominera också idag (så att vi alltså lugnt kan bortse från de grundläggande fysikaliska samband jag diskuterar i Häggström (2008b, s 13-15) och från annan empiri). Nordin förordar att vi som ”default-hypotes” skall anta att orsakerna till klimatförändringar är desamma idag som i förhistorisk tid. Och inte mig emot – det ligger inget pseudovetenskapligt i att formulera en sådan hypotes. Pseudovetenskap blir det först om vi är så fästa vid denna hypotes att vi blundar för hela det berg av evidens som pekar i annan riktning.
4. Stilbs och Singer (2007) påstår att någon global uppvärmning inte ägt rum sedan 1998. När jag i Häggström (2008b) påpekar att en statistisk analys av klimatdata från åren 1998–2006 inte stödjer deras påstående, så undrar Nordin sarkastiskt varför jag väljer just dessa årtal. Som han helt riktigt påpekar så beror ju ”alla trender [...] på var man börjar och slutar räkna”. Så låt mig förklara mitt val. Startåret 1998 valde jag för att Stilbs och Singer (precis som alla andra ”klimatskeptiker” som önskar påvisa att den globala uppvärmningen avstannat) gjorde det. Slutåret 2006 valde jag för att detta rimligtvis torde ha varit det sista år Stilbs och Singer hade data för, då ju deras artikel publicerades i maj 2007. (Om Nordin har något annat förslag på vilken tidsperiod jag borde ha valt för att undersöka grunden för Stilbs och Singers påstående, så får han gärna höra av sig.) Oavsett allt detta kvarstår min anmärkning från Häggström (2008b) att de tidsperioder som här studeras är alltför korta för att medge några meningsfulla slutsatser om trender och trendbrott i den globala uppvärmningen.

Nordin avrundar sin text med att ge näring åt en på nätet (och även i svensk dagspress; se t.ex. Bern, 2009) mycket populär vandringssågen, nämligen att det diagram som kommit att kallas ”hockeyklubban”, och som visar hur unik de senaste decenniernas uppvärmning är i ett 1000-årsperspektiv, skulle ha visats vara felaktigt. Hockeyklubban lever sig i själva verket i högsta välmåga; se t.ex. Osborn och Briffa (2006) och referenserna däri, och Brumfiel (2006). Det vore ett fall framåt om Nordin valde att följa sitt eget råd att i större utsträckning ta del av den vetenskapliga litteraturen istället för bara dagspress och amatöristiska webbsajter.

Stilbs

Peter Stilbs tycker att de stycken jag i Häggström (2008b) hämtar ur hans texter är föga representativa, och uppmanar läsaren att själv ta del av dessa texter. Jag instämmer i denna uppmaning. Den som läser dem skall av sammanhangen finna att de av hans argument som jag refererar, och många därtill, uppenbart syftar till en enda sak: att skapa förvirring.

Stilbs svar till mig är mindre fokuserat än Nordins, och därför svårare att besvara. Men låt mig i alla fall kommentera hans försök till sammanfattning av mitt budskap, nämligen att ”kritik av slutsatser från IPCC [...] skall karakteriseras som pseudovetenskap”. Denna tolkning av min text är fullkomligt förbluffande, dels med tanke på att jag nämner IPCC blott en enda gång (och då endast i en för

⁶ Ahlgren, Ortmark och Stilbs (2008), citerat i Häggström (2008b).

resonemanget perifer källhänvisning), och dels med tanke på att i samtliga fall då jag dömer ut ett argument som pseudovetenskapligt så gör jag det efter att ha analyserat argumentets egen bärkraft (utan att fästa avseende vid vad IPCC råkar ha uttalat).

Precis som Nordin gör i anslutning till den ovan diskuterade punkt 3, lägger Stilbs mycket av sitt spaltutrymme på att räkna upp faktorer som komplicerar klimatutvecklingen (havsströmmar, varierande solaktivitet, med mera). Vår förståelse för dessa faktorer är förvisso ofullständig, men påståendena om att de skulle ignoreras av mainstreamvetenskapen, vars uppfattningar därmed kullkastats, är ogrundade och direkt felaktiga. Men eftersom både Stilbs och Nordin nöjer sig med lösryckta och omotiverade påståenden finner jag ingen anledning att här gå in närmare på detta. För den läsare som önskar sätta sig in i klimatdynamikens komplexitet och vad vi vet respektive inte vet, finns utmärkta populärvetenskapliga böcker, varav jag särskilt vill framhålla Weart (2008).

Vidare uppmanar Stilbs mig att som statistiker fundera över ”hur man trovärdigt kvantifierar slutsatser från en global trend på en hundradels grad per år, utgående från ett material som lokalt varierar flera grader årligen”. Detta är en viktig fråga, som klimatvetenskapen (i motsats till vad Stilbs antyder) tar på stort allvar. Den allmänna lärdomen är att man skall vara försiktig med att uttala sig om trender över alltför korta tidsperioder – något som ironiskt nog Stilbs själv inte genererar sig för att göra när det passar hans syften (se punkt 4 ovan).

Det är slående att Stilbs i sin replik överhuvudtaget inte berör något av de konkreta exempel där jag i Häggström (2008b) besår honom med att argumentera pseudovetenskapligt. I vad som närmast liknar en avledande manöver refererar han istället ett par seminarier om klimatfrågan. Vad gäller seminariet med Nicholas Stern i Stockholm i juni 2007 vill jag som motvikt till Stilbs besynnerliga skildring hänvisa till mitt eget referat av samma seminarium (Häggström, 2008a, Kapitel 29).

Rörande det seminarium jag själv höll på meteorologiska institutionen i Stockholm i november 2008 kan jag konstatera att antingen är Stilbs minnesbilder av vad som faktiskt sades vid seminariet utomordentligt dimmiga, eller också tar han sig helt enkelt friheten att dikta ihop vad han vill. Någon plädering från min sida för ”planeekonomiska åtgärder” förekom definitivt inte.⁷ Och tvärt emot vad Stilbs påstår riktade jag hård kritik mot naiva förutsägelser och extrapolationer av ekonomiska tillväxtkurvor. Exakt hur mina ord föll vid seminariet kommer jag såklart inte ihåg, men en av de centrala tankegångarna var vad jag i ett tidigare sammanhang uttryckt som en stark tveksamhet gentemot

det självklara i att den framtida tillväxttakten g alltid antas vara positiv. Förvisso har vi haft mer eller mindre ständig tillväxt under mycket lång tid, men att naivt extrapolera denna trend in i framtiden synes mig ytterst våghalsigt. Vi kan visserligen vänta oss en fortsatt teknisk utveckling, vilket talar för ett positivt g , men vi står också inför ett läge där begränsningar hos de naturresurser vi idag överutnyttjar snabbt kan komma att göra sig påminda (havens fiskbestånd är till 90% utfiskade, dricksvattentillgångarna är på många håll på väg att ta slut, etc, etc) vilket talar för ett negativt g . Vilken av dessa effekter som kommer att väga tyngst på mer än några få årtiondens sikt är så utomordentligt svårt och komplicerat att förutspå att det till och med är tveksamt om det ens är meningsfullt att komma med några sannolikhetsuppskattningar.⁸

7 Eftersom denna debatt handlar om vetenskap och inte om politik hör saken strängt taget inte hit, men för den som ändå undrar var jag står i klimatpolitiken kan jag säga följande. Jag menar att det är både önskvärt och möjligt att i stor utsträckning låta marknadskrafter sköta omställningen till ett ur klimatsynpunkt mer hållbart samhälle, förutsatt en koldioxidskatt som är hög nog att motsvara den skada som koldioxidutsläpp på sikt åsamkar samhälle och tredje part. För en omsorgsfull och samtidigt lättläst diskussion om klimatfrågans ekonomiska och politiska aspekter rekommenderar jag Azar (2008).

8 Häggström (2008a, s 210). Relevansen av framtida tillväxt för climatekonomiska frågor uppenbaras i den (inte helt ovanliga) tankegång som grovt talat går ut på att eftersom kommande generationer kommer att vara så mycket rikare än vi

Att, som Stilbs, förstå detta som att ”seminariet baserades på att framtida ekonomisk och agrar utveckling skall gå att kvantifiera och förutsäga via elementära ränte-/avkastningssamband” kräver en rejäl dos kreativitet.

Sammanfattning

Det är knappast möjligt att förstå Ingemar Nordin och Peter Stilbs på annat sätt än att de båda innerligt önskar att teorin om antropogen global uppvärmning skall visa sig felaktig. Jag kan sympatisera med (och rentav dela!) denna önskan, men inte det sätt på vilket de låter den påverka deras retorik. Inom vetenskapen finns (till skillnad mot t.ex. i rättsväsendet) bara ett legitimt förhållningssätt – att opartiskt söka sanningen vilken den än råkar vara. Detta ideal uppnås inte alltid, men måste alltid eftersträvas. Nordin och Stilbs har emellertid kastat denna strävan överbord, för att istället försvara vilka ohederliga argument som helst, så länge dessa gynnar den egna agendan. I första hand slår deras agerande tillbaka på dem själva: deras trovärdighet undergrävs, och deras professorstitlar devalveras. Men vad värre är, i förlängningen riskerar de att bidra till att förtroendet för vetenskapen som helhet undergrävs. Förlåt min moraliserande ton, men jag finner detta utomordentligt allvarligt.

Referenser

Ahlgren, G., Ortmark, Å. och Stilbs, P. (2008) Kasta inte pengar på klimatbluffen, *Expressen*, 27 juni.

Azar, C. (2008) *Makten över klimatet*, Bonniers, Stockholm.

Bern, L. (2009) Hör klimatalarmismens stöveltramp! *Dalarnas Tidningar*, 12 januari.

Brumfiel, G. (2006) Academy affirms hockey-stick graph, *Nature* **441**, 1032–1033.

Häggström, O. (2008a) *Riktig vetenskap och dåliga imitationer*, Fri Tanke, Stockholm.

Häggström, O. (2008b) Vetenskap och pseudovetenskap: exemplet Stockholmsinitiativet, *Folkvett* no. 4, 6–31.
<http://www.math.chalmers.se/~olleh/Stockholmsinitiativet.pdf>

Nordin, I. (2009) Kritik och pseudovetenskap i klimatfrågan, *Folkvett* no. 1.

Oreskes, N. (2004) The scientific consensus on climate change, *Science* **306**, 1686.
<http://www.sciencemag.org/cgi/reprint/306/5702/1686.pdf>

Osborn, T.J. och Briffa, K.R. (2006) The spatial extent of 20th-century warmth in the context of the past 1200 years, *Science* **311**, 841–844.

Schulte, K. (2008) Scientific consensus on climate change? *Energy & Environment* **19**, 281–286.

Stilbs, P. (2009) Pseudovetenskapligt klimat i VoF, *Folkvett* no. 1.

Stilbs, P. och Singer, F. (2007) Mänsklig skuld till global uppvärmning ej bevisad, *Sourze.se*, 9 maj.

Weart, S. (2008) *The Discovery of Global Warming*, andra upplagan, Harvard University Press, Cambridge, MA.

så är det inte mer än rätt att vi överlåter kostnaderna för klimatåtgärder på dem; se Häggström (2008a, Kapitel 29) för en utförligare diskussion kring denna idé och hur den brukar formaliseras i samhällsekonomiska kalkyler.